

ТЕОРЕТИЧНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ИЗСЛЕДВАНЕТО НА ФЕНТЪЗИ ЛИТЕРАТУРАТА. ЕДНА СРЕЩА В УКРАИНА

Надежда Стоянова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

THEORETICAL CHALLENGES OF THE STUDY OF FANTASY LITERATURE.

A MEETING IN UKRAINE

Nadezhda Stoyanova

Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

nadezhdaas@uni-sofia.bg

През изминалата година поредицата от кризисни ситуации, пред които бяхме изправени, ни позволиха да преоценим разнообразието от възможности, които „висотата“ на нашето настояще ни предоставя за образователен и научен обмен. Оказа се, че макар и уединени в домовете си, ние можем да бъдем граждани на света и космополити в науката. Едно от международните събития, на което членове на нашия редакционен екип успяха да присъстват, беше семинарът „Теоретични аспекти в изследването на фентъзи литературата“, организиран от специализиран научен център към Националната академия на науките в Украйна. Събитието се състоя на 8 януари 2021 г. в платформата Google Meet. В рамките на семинара няколко докладчици насочиха вниманието на присъстващите към определени терминологични, жанрови и тематични въпроси, свързани с жанра фентъзи, които впоследствие се превърнаха в обект на динамичен и пълноценен литературоведски разговор.

Събитието беше открито от Тетяна Рязанцева. В качеството си на ръководител на Центъра за изследване на фентъзи литературата, тя набеляза широката научна, а и образователна програма на инициативата, в рамките на която от 2015 г. досега са реализирани четири научни сборника (засягащи различни национални, жанрови и медийни

ТЕОРЕТИЧНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА...

аспекти на проблематиката¹), осъществени са поредица от тематични семинари и лекции, подготвен е и библиографски опис на изследователската литература по въпроса. А представянето на Тетяна Рязанцева и разговорът след това създадоха у присъстващите впечатлението не само за последователност в работата на екипа, но също и за целенасочения опит на колегите от Украйна да сформират научна общност и пространство за професионален литературоведски диалог.

Семинарът имаше два основни тематични фокуса, които в различните доклади се допълваха и разгръщаха – единият беше свързан с все още недостатъчния набор от терминологични единици, с които литературознанието – както западноевропейското, така и славянското – оперира, а вторият беше свързан с параметрите на „вторичните“ светове и с различните им социокултурни референции.

Евгения Канчура от Житомирския държавен университет постави най-наболелия теоретичен въпрос за изследователите на жанра – терминологичните предизвикателства, с които литературознанието се сблъсква при изучаването на фантастичната реалност. Нейната теза беше ориентирана около възможността създадените от самите писатели термини да бъдат включени в академичния речник. Вторият доклад – на Олесея Стужук от Института за литература „Тарас Шевченко“ – също беше фокусиран върху терминологията, като акцентът в нейното представяне беше диференциацията между понятията „чудо“ и „чудесно“ при изучаването на проблематиката.

Бих казала, че вторият тематичен блок на семинара се оформи около докладите на Наталия Астрахан от Житомирския държавен университет, Олена Тихомирова от Киевския национален лингвистичен университет и Александра Филоненко от Черноморския държавен университет. Наталия Астрахан се съсредоточи върху поредицата „Хари Потър“ на Джоан Роулинг, за да изведе своеобразното преплитане между утопични и антиутопични тенденции при конструирането на социокултурните модели във фикционалните „реалности“ на постмодерната литература. Олена Тихомирова насочи вниманието си върху понятието „сакрално“ и неговите употреби при изучаването на фентъзи наративите и „вторичните“ им светове. Синкретизмът на различни национални,

¹ Вж. сборниците „Интермедіалні виміри літератури фентезі“ (Riazantseva, Kanchura, ed. 2016), „Витоки літератури фентезі. Поезія у контексті метажанру фентезі“ (Riazantseva, Kanchura, ed. 2018), „Національна своєрідність української літератури фентезі“ (Riazantseva, Kanchura, ed. 2019), „Національна своєрідність літератури фентезі: європейська палітра“ (Riazantseva, Kanchura, ed. 2020).

исторически и съвременни елементи, разчетен през анимационните филми на ирландския режисьор Том Мур, беше обект на последния доклад в рамките на семинара – този на Александра Филоненко.

Изследванията на колегите от Украйна се отличаваха със задълбочения си поглед и терминологичната си прецизност, но най-вече със своята междукултурна и междудисциплинарна диалогичност, към която всички в разговора станаха съпричастни.

С разнообразието от дейности и тематични полета, с които членовете на Центъра за изучаване на фентъзи литературата се занимават (включително онлайн публикации, видео лекции и радио записи), читателите могат да се запознаят на сайта на Института за литература² към Украинската академия на науките или от Фейсбук страницата на инициативата³.

Библиография

- Riazantseva, Kanchura, ed. 2016:* Ryazantseva, T. M., Kanchura, E.O. Intermedialnyi vimiri literaturi fentezi. Kiïv, 2016. [Рязанцева, Канчура, ред. 2016: Рязанцева, Т. М., Канчура, Е.О. Інтермедіальні виміри літератури фентезі. Київ, 2016.]
- Riazantseva, Kanchura, ped. 2018:* Ryazantseva, T. M., Kanchura, E.O. Vitoki literaturi fentezi. Poeziya u konteksti metazhanru fentezi. Kiïv, 2018. [Рязанцева, Канчура, ред. 2018: Рязанцева, Т. М., Канчура, Е.О. Витоки літератури фентезі. Поезія у контексті метажанру фентезі. Київ, 2018.]
- Riazantseva, Kanchura, ped. 2019:* Ryazantseva, T. M., Kanchura, E.O. Natsionalyna svoeridnisty ukraïnsykoï literaturi fentezi. Kiïv, 2019. [Рязанцева, Канчура, ред. 2019: Рязанцева, Т. М., Канчура, Е.О. Національна своєрідність української літератури фентезі. Київ, 2019.]
- Riazantseva, Kanchura, ped. 2020:* Ryazantseva, T. M., Kanchura, E.O. Natsionalyna svoeridnisty literaturi fentezi: evropeysyka palitra. Kiïv, 2020. [Рязанцева, Канчура, ред. 2020: Рязанцева, Т. М., Канчура, Е.О. Національна своєрідність літератури фентезі: європейська палітра. Київ, 2020.]

² Вж. <http://www.ilnan.gov.ua/index.php/uk/naukovo-doslidni-tsenry-pry-instytuti/tsentr-z-doslidzhennia-literatury-fentezi>

³ Вж. Центр з дослідження літератури фентезі (<https://www.facebook.com/%D0%A6%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80-%D0%B7-%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8-%D1%84%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B7%D1%96-1020023134688336>)